

SEZNAM OGROŽENIH ŽIVALSKIH VRST

Dragi juniorji in mentorji, da bi lažje sodelovali v letošnjem Juniorjevem likovnem ekonatečaju, smo vam pripravili opise nekaterih ogroženih živalskih vrst iz Slovenije, Evrope in sveta. Na koncu opisov najdete tudi dodaten seznam ogroženih živalskih vrst, ki vam bo v pomoč pri nadaljnjem raziskovanju. Seveda pa lahko izberete tudi ogrožene živalske vrste, ki niso vključene v naš seznam.

Evropska vidra — *Lutra lutra lutra*

Dolžina: do 1,2 metra

Teža: do 7 kg

Življenjska doba: do 18 let

Število v Sloveniji: ni podatkov

V Sloveniji živi v čistih rekah in stoječih vodah severnovzhodne Slovenije.

Vidro v Sloveniji ogroža človek, ker uničuje njen življenjski prostor, onesnažuje vodo, ogrožajo jo tudi promet, podvodne pasti, namenjene ribam, in premajhna ozaveščenost ljudi o ohranjanju vidre.

Naravovarstveniki ohranjajo krajinski park Goričko, ocenjujejo številčnost vider, zagotavljajo prehajanje vider v Avstrijo in na Madžarsko, ohranjajo vse rastlinstvo in živalstvo na tem območju, izboljšujejo sobivanje prebivalstva z vidro in razvijajo naravi prijazen turizem.

Na Rdečem seznamu ogroženih vrst so navedene kot ranljiva vrsta. Evropske vidre so zavarovane z Bernsko konvencijo in Evropsko direktivo o ohranjanju naravnih okolij ter prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst.

Kako lahko pomagaš?

Ekonomično uporabljaj vodo, uporabljaj biološko razgradljiva čistila v čim manjšem obsegu in pripoveduj prijateljem o ogroženosti vider v Sloveniji.

Več o tem na: www.lutra.si

Črni močeril — *Proteus anguinus parkelj*

Dolžina: do 30 cm

Življenjska doba: po nekaterih podatkih 100 in več let

Število v Sloveniji: ni podatkov

Podzemne vode kraškega sveta, kjer vladajo stalni pogoji: tema, konstantna vlaga, stalna temperatura 9 do 11 stopinj Celzija in pičle zaloge hrane. Razširjen je samo na 100 km² velikem področju v okolici Črnomlja. Našli so jih v izviru rek Dobličice in Jelševnika šele leta 1986.

Močeril je izredno občutljiv na kakovost vode v kraškem podzemlju. Vsako onesnaženje je lahko usodno za številne populacije.

Na Rdečem seznamu ogroženih vrst je črni močeril naveden kot ranljiva vrsta.

V Sloveniji je zakonsko zavarovan. Zaradi vedno večjega onesnaževanja podzemnih voda je v nevarnosti tudi ta živalska vrsta.

Kako lahko pomagaš?

Ekonomično uporabljaj vodo. Pouči se o tej prav posebnih živalskih vrst, ki živi na majhnem področju Slovenije in nikjer drugje na svetu. O tem pripoveduj prijateljem in tako širi zavest o črnem močerilu.

Več o tem na:

Več o tem na: www.sl.wikipedia.org/wiki/Črni_močeril

Evropska močvirska sklednica — *Emys orbicularis*

Dolžina: do 25 cm

Življenjska doba: do 120 let

Število v Sloveniji: ni podatkov

V Sloveniji živi v stoječih in počasi tekočih vodah, bogato zaraslih z rastlinjem, v močvirjih, solinah in v somornici (delno sladka in delno slana voda, ob izlivih rek v morje). Razširjena je na Ljubljanskem barju, v Beli krajini in v izlivu Dragonje.

Želvo v naravi močno ogroža človek, ki izsušuje močvirja in ribnike, tako ima vedno manj primerne prostora za življenje. Ogrožena je tudi zaradi pretirane uporabe umetnih gnojil in insekticidov ter vnosa tujerodnih vrst želv, kot je želva rdečevratka.

Naravovarstveniki ugotavljajo njeno razširjenost in številčnost ter njen način življenja in zahteve do okolja.

Uvrščamo jo med vrste, ki so v Evropi najbolj ogrožene. V Sloveniji je redka in ogrožena živalska vrsta. Zavarovana je z Bernsko konvencijo in Evropsko direktivo o ohranjanju naravnih okolij ter prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst.

Kako lahko pomagaš?

Ekonomično uporabljaj vodo in ne kupuj tujerodnih vrst vodnih želv. Le-te hitro zrastejo in prerastejo domače akvarije, zato jih veliko ljudi izpusti v naravno okolje, čeprav to ni dovoljeno.

Več o tem na:

www.natura2000.gov.si/uploads/tx_library/sklednica.pdf

Rjavi medved — *Ursus arctos arctos*

Dolžina: do 2 metra

Teža: do 300 kg

Življenjska doba: do 35 let

Število v Sloveniji: od 394 do 475

V Sloveniji živijo rjavi medvedi na velikih samotnih gozdnih področjih z bogato podrastjo, tudi v goratih ali hribovitih predelih južne in osrednje Slovenije.

Rjavih medvedov je vedno manj zaradi ljudi, ki jih preganjajo, ker se jih bojijo ali jih imajo za tekmece. Ogroženi pa so tudi zato, ker ljudje uničujemo njihov življenjski prostor.

Naravovarstveniki ugotavljajo številčnost rjavih medvedov v Sloveniji, njihovo razširjenost, starost in prehrano. Prebivalce učijo sobivanja z rjavimi medvedi.

Na Rdečem seznamu ogroženih vrst so rjavi medvedi navedeni kot ranljiva vrsta. Zavarovani so z Bernsko konvencijo in Evropsko direktivo o ohranjanju naravnih okolij ter prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst.

Več o tem na: www.medvedi.si

Kako lahko pomagaš?

Če živiš na območju rjavega medveda, shrani zavržene ostanke hrane v posebne posode, ki so medvedu nedostopne. Obiskuj predavanja in se izobražuj o rjavem medvedu, saj to vpliva na odpravljanje predsodkov in strahu pred njimi ter poveča zavedanje, kakšno okolje potrebuje za preživetje. Prispevaš lahko denar za projekte ohranjanja rjavega medveda, ki potekajo v naravnem okolju.

Iberijski ris – *Lynx pardinus*

Dolžina: do 110 cm

Teža: do 12 kg

Življenjska doba: do 13 let

Število: okoli 200

Iberijski risi živijo v grmovnatih in travnatih pokrajinah majhnega dela Španije in Portugalske, kjer pa so po vsej verjetnosti že izumrli. V Španiji sta še dve živeči populaciji, in sicer v Coto Donana in vzhodni Moreni.

Ogroženi so zaradi zmanjševanja števila evropskih divjih kuncev v naravi. Teh je vedno manj zaradi kunčje bolezni in zato, ker človek njihovo naravno okolje spreminja v polja, vasi in mesta. Nekaj risov pogine zaradi prometa na cestah, nekaj pa se jih ulovi v pasti, ki jih ljudje nastavljajo drugim živalim. Iberijski risi so najbolj ogrožene mačke na svetu.

Na Rdečem seznamu ogroženih vrst so navedeni kot kritično ogrožena vrsta.

Zavarovani so s Konvencijo o mednarodni trgovini (CITES), Evropsko direktivo o ohranjanju naravnih habitatov ter prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst, s španskimi in portugalskimi zakoni ter usmeritvami Sveta Evropske unije.

Kako lahko pomagaš?

Prispevaš lahko denar za projekte ohranjanja iberijskega risa, ki potekajo v naravnem okolju, in o ogroženosti iberijskega risa pripoveduješ prijateljem.

Več o tem na:

www.carnivorecampaign.eu

Kako lahko pomagaš?

Prispevaš lahko denar za ohranitvene programe in za raziskave o rjavem jastrebu, ki potekajo v naravnem okolju.

Več o tem na:

www.carnivorecampaign.eu

Rjavi jastreb – *Aegypius monachus*

Dolžina: do 107 cm

Teža: do 12 kg

Življenjska doba: do 30 let

Število: od 1700 do 1900 parov

Rjavi jastrebi živijo v hriboviti grmovnati pokrajini, z nekaj velikimi drevesi, pa tudi v odprtih gozdovih in morskih pečinah, poraslih z borovci, v Franciji, Španiji in Malorki.

Življenjsko okolje rjavega jastreba je zelo spremenjeno zaradi ljudi. Uničili smo gozdove in danes jastrebi težko najdejo hrano. Ljudje jim nastavljajo tudi zastrupljeno hrano.

Znanstveniki proučujejo jastrebe v naravnem okolju. Vzrejajo jih v nekaterih vzrejnih centrih in jih izpuščajo nazaj v naravo.

Na Rdečem seznamu ogroženih živalskih vrst so označeni kot ogrožena vrsta.

Balearski porodničar – *Alytes muletensis*

Dolžina: do 4,5 cm

Življenjska doba: do 10 let

Število: 500 do 1500 parov, ki živijo v 25 ločenih populacijah

Krastača balearski porodničar živi v mokriščih na Balearskih otokih v Sredozemskem morju.

Balearski otoki so turistično zelo razviti. Na njih je človek pozidal večino mokrišč, kjer so se razmnoževali. Ogrožata jih tudi dve vneseni vrsti. Prva je vrsta belouške in druga je vrsta žabe. Včasih nista živeli v tem okolju.

Ta krastača je ena izmed najredkejših in najbolj ogroženih krastač. Vrsta je vključena v uspešen program varovanja. Vzrejajo jo v ujetništvu in mlade živali spuščajo nazaj v naravo. Pri tem pomagajo tudi živalski vrtovi.

Na Rdečem seznamu ogroženih vrst je navedena kot kritično ogrožena vrsta. Zavarovana je z Bernsko konvencijo in Evropsko direktivo o ohranjanju naravnih okolij ter prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst.

Kako lahko pomagaš?

Prispevaš lahko denar za vzrejni program te ogrožene vrste. Tudi v Sloveniji so vse žabe močno ogrožene. Ogroža jih človek, ki uničuje njihovo naravno okolje. Močno pa jih ogrožata tudi promet in onesnaževanje voda, zato ekonomično uporabljaj vodo, uporabljaj biološko razgradljiva čistila v čim manjšem obsegu in se vključi v naravovarstveno organizacijo, ki deluje na področju varovanja in ohranjanja dvoživk.

Več o tem na:

www.amphibiaweb.org

Sibirski tiger – *Panthera tigris altaica*

Dolžina: do 240 cm

Teža: do 250 kg

Življenjska doba: do 15 let

Število v naravi: do 506

Sibirski tigri živijo v gozdu zmernega pasu v pokrajini Amur, med Kitajsko, Rusijo in Mongolijo.

Število vseh podvrst tigrov se je zmanjšalo od 100.000 osebkov v prejšnjem stoletju na današnjih 5000 osebkov. Balijski tiger je bil v naravi iztrebljen v 40-ih letih, kaspjski v 70-ih in javanski tiger v 80-ih letih.

Tigrov je vedno manj, ker človek uničuje njihovo življenjsko okolje, zato mu primanjkuje plena, človek ga lovi zaradi kože in drugih delov, ki jih ljudje uporabljajo v tradicionalni azijski medicini.

V naravnem okolju tигра poteka devet projektov, ki si prizadevajo za njihovo ohranitev. Naravovarstveniki kupujejo gozd, pogozdujejo, izobražujejo lokalno prebivalstvo in divje lovce preusmerjajo v turistične vodnike. Da bi ohranili tигра, moramo najprej ohraniti njegov življenjski prostor in s tem vse rastlinstvo in živalstvo na njegovem območju.

Kako lahko pomagaš?

Ali bi divji lovci še streljali tigre, če ljudje po svetu ne bi kupovali izdelkov iz tigrovih kosti, masti, notranjih organov, krempljev in kože? Pazi, kaj kupuješ!

Več o tem na:

www.21stcenturytiger.org

Kako lahko pomagaš?

Prispevaš lahko denar za ohranitveno vzrejo morskih vider v vzrejnih centrih in za ohranitev naravnega okolja teh vider.

Več o tem na:

www.arkive.org

Morska vidra – *Enhydra lutris*

Dolžina: do 130 cm

Teža: do 28 kg

Življenjska doba: do 25 let

Število v naravi: od 1000 do 2000

Morske vidre živijo v plitvih morjih ob obalah Kalifornije, Aljaske in severnega dela Azije ob Tihem oceanu.

Število morskih vider se je zmanjšalo iz prvotnih 150.000 do 300.000 živali na današnjih nekaj tisoč. Morsko vidro ogroža človek z onesnaževanjem morja, ob izlivih nafte iz tankerjev ter divjim lovom zaradi kožuha. Pregarjajo jo tudi ribiči, saj jim je konkurenca pri lovu na ribe, s katerimi se prehranjuje.

Znanstveniki proučujejo morsko vidro v naravnem okolju. Ugotavljajo njeno številčnost in dejavnike, ki jo ogrožajo.

Morska vidra je ogrožena živalska vrsta. Danes je zavarovana s številnimi zakoni.

Kako lahko pomagaš?

Prispevaš lahko denar za varstvo naravnega okolja in raziskave ter njihovo varovanje v naravi.

Več o tem na:

www.arkive.org

Kakapo – *Strigops habroptilus*

Dolžina: do 64 cm

Teža: do 2 kg

Življenjska doba: do 25 let

Število v naravi: manj kot 100

Kakapoji so bili prvotno razširjeni po vsej Novi Zelandiji, kjer pa so izumrli.

Izumrli so zaradi človeka, ki je krčil njihov življenjski prostor za naselja, polja in pašnike. Njihova jajca in mladiče ter odrasle živali pa so postali plen psov in podgan, ki jih je človek naselil na Novi Zelandiji.

Kakapo je najbolj ogrožena vrsta papige na svetu. Ne leti in ima prav poseben način prehranjevanja. S kratkim in močnim kljunom iztiska rastlinske sokove iz listov, vejic in korenin, s katerimi se hrani.

V naravi so kakapoji že izumrli. Znanstveniki so uspeli zadnje osebkove naseliti na treh otokih ob Novi Zelandiji, na katerih ni plenilcev, ki jih je na Novo Zelandijo zanesel človek.

Gangeški gaval – *Gavialis gangeticus*

Dolžina: do 7 m

Teža: do 1000 kg

Življenjska doba: do 60 let

Število v naravi: do 200

Gangeški gavalji živijo v globokih in hitro tekočih rekah severne Indije in v delu Nepala.

Gangeški gavalji so najbolj ogrožena vrsta med krokodili. Gaviale je v preteklosti ogrožal človek s pretiranim lovom. Od leta 1970 so zakonsko zavarovani.

Na Rdečem seznamu ogroženih živalskih vrst so označeni kot kritično ogrožena vrsta.

Znanstveniki jih gojijo v vzrejnih centrih in jih izpuščajo v naravno okolje. Tako se je številčnost gavalov v naravi povečala iz 200 na 1500.

Kako lahko pomagaš?

Prispevaš lahko denar za ustanovitve vzrejnih centrov, kjer gaviale razmnožujejo in jih naseljujejo v naravno okolje.

Več o tem na:

www.flmnh.ufl.edu

DODATEN SEZNAM OGROŽENIH ŽIVALSKIH VRST

OGROŽENE VRSTE V SLOVENIJI

volk
ris
divja mačka
mali podkovnjak
evropski bober
veliki hrček
alpski kozorog
gams

črna štoklja
kraljevi orel
beloglavi jastreb
kosec
velika bobnarica
belka

progasti gož
navadni gad
belica
mačjeoka kača

planinski močerad
laška žaba

OGROŽENE VRSTE V EVROPI

rjava pliskavka
beli medved
pegasti dihur
zlati šakal
evropski mink
rosomah
polarna lisica
biskajski kit
sredozemska medvedjica
muflon

klavžar
egiptovski jastreb
španski kraljevi orel
kodrasti pelikan
brkati ser
rjavi škarnik

mavrska kornjača
orjaška usnjača
prava kareta

italijanski jamski močerad

OGROŽENE VRSTE SVETA

zlati levič
severni beli nosorog
gorska gorila
orjaški panda
koala
kraljeva zebra
indijski slon
veliki bilbi
vari
zlatolični gibbon
vzhodna gorila
orangutan
veliki mravljinčar
jangeška pliskavka
kalifornijski morski lev
mongolski divji konj
črni nosorog

kalifornijski kondor

kronasti golob

filipinski krokodil